

Bilag om praktiske indgange til erhvervsuddannelserne¹

I. Status

a. Det almene indhold i erhvervsuddannelserne

I forbindelse med arbejdet i den tværministerielle arbejdsgruppe om praktiske indgange i flere uddannelser blev der foretaget en gennemgang af erhvervsuddannelsernes indhold. Formålet med gennemgangen var at undersøge uddannelsesmulighederne for praktisk orienterede unge i det eksisterende uddannelsessystem. Gennemgangen omfattede almene grundfag (dansk, matematik og fremmedsprog).

Samlet viste gennemgangen, at:

- Den overvejende del af erhvervsuddannelserne har et betydeligt indhold af praktik, idet ca. 85 pct. af uddannelserne har mindst 60 pct. af uddannelsestiden i praktikvirksomheden.
- Omfanget af almene grundfag i uddannelsernes skoledel er lille, idet 80 pct. af uddannelserne har et indhold af almene grundfag på under 20 pct. af undervisningen i erhvervsskolen.
- Niveaue for de almene grundfag er lavt på en række uddannelser, idet 29 pct. af uddannelserne har krav om højst ét alment grundfag på højst F-niveau, der ligger mellem folkeskolens afgangsprøve og folkeskolens udvidede afgangsprøve.

b. Korte erhvervsuddannelser

I forlængelse af udmøntningen af Fase II-aftalen² er der med virkning fra 1. januar 2005 oprettet 22 korte uddannelser med en varighed på 1½-2 år. De korte uddannelser er oprettet inden for et bredt spektrum af fagområder og med forskelligt indhold og niveauer.

De korte uddannelser henvender sig til unge, der ikke har ønsker om eller forudsætninger for en længerevarende erhvervsuddannelse, ligesom en del af de korte uddannelser henvender sig til unge, der foretrækker en mere praktisk tilgang til uddannelse.

I. Anbefalinger fra mesterlæreudvalget

Udvalget om mesterlære blev nedsat i forlængelse af regeringsgrundlaget "Nye mål" fra februar 2005. Udvalget har været sammensat af repræsentanter fra DA, LO, Håndværksrådet, Kommunernes

¹ Arbejdspapiret er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papirerne er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for arbejdspapirerne.

² Aftale mellem K,V, R og DF om "Fornyelse af vekselluddannelsesprincippet og nye løsninger i stedet for skolepraktik"

Landsforening, Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet.

Udvalget har især beskæftiget sig med erhvervsuddannelserne og de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser og afleverede sin rapport til regeringen ved udgangen af maj 2005. Udvalget anbefalede modeller for praktiske indgange til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser og opstillede forslag til forskellige former for praktik i en virksomhed, inden en uddannelsesaftale indgås.

Regeringen har ikke taget stilling til forslagene.

a. Forslag fra mesterlæreudvalget til praktik forud for indgåelse af uddannelsesaftale

Udvalget finder, at det i højere grad end i dag skal være muligt for virksomhederne i relevante brancher - forud for en egentlig uddannelsesaftale – at indgå en mindre forpligtende aftale med en ung, så begge parter kan se hinanden an, både fagligt og personligt/socialt.

Der findes i dag visse muligheder for, at virksomhed og ung kan se hinanden an. Men der er behov for at udvide og synliggøre mulighederne for at få aktiveret flere virksomheder med henblik på at indgå uddannelsesaftale med unge, herunder ikke mindst de mere praktisk orienterede unge og indvandrere og efterkommere.

- *Praktisk brobygning*

I dag indgår der erhvervspraktik i forbindelse med undervisningen i uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering i grundskolen. Eleverne har her mulighed for korte, ulønnede ophold i virksomheder som led i deres uddannelses- og erhvervsafklaring. Disse korte ophold – af typisk en uges varighed – fungerer godt sammen med den øvrige undervisning i grundskolens ældste klasser. Udvalget vurderer, at øget anvendelse af virksomhedspraktik vil kunne styrke de unges interesse for en erhvervsrettet uddannelse.

Øget anvendelse af virksomhedspraktik vil kunne styrke de unges interesse for en erhvervsrettet uddannelse. Der skal – som med de øvrige brobygningsselementer – være et klart uddannelsessigte, og modellen skal iagttage de regler om unges arbejde, der er fastsat i eller i medfør af Lov om arbejdsmiljø.

”Udvalget anbefaler, at udvalget om undervisningen efter 9. klasse ser nærmere på muligheden for at etablere brobygningsforløb, hvori der indgår praktisk brobygning.”

- *Ansættelse som ungarbejder*

Unge under 18 år har i dag mulighed for at få ansættelse i en virksomhed på overenskomstmæssige vilkår og efter reglerne om unges arbejde. Der er ikke aftaler om at nå særlige mål til senere brug i en erhvervsuddannelse, og arbejdsgiveren kan opsiges den unge med meget kort varsel. Ansættelse sker typisk efter skoletid men kan også ske på fuld tid. Hvis en sådan ansættelse sker i en virksomhed, der er – eller har potentiale til at blive – godkendt til at uddanne elever, kan dette umiddelbart være en praktisk indgang til en erhvervsrettet ungdomsuddannelse.

”Udvalget anbefaler at iværksætte en oplysningsindsats over for virksomhederne om denne mulighed og opfordrer i øvrigt arbejdsmarkedets parter til at kigge på mulighederne for at overenskomstdække områder, hvor der i øjeblikket ikke er indgået overenskomster for ungarbejdere.”

- *Forpraktik/trainee*

Unge mellem 15 og 18 år kan i dag på smede/industriteknikområdet indgå aftale om ansættelse i tre til seks måneder som trainee med løn på overenskomstvilkår, aftalt af DS Håndværk og Industri og Dansk Metal. Virksomheden skal være godkendt til at uddanne elever af det relevante faglige udvalg. De indholdsmæssige mål beskrives på forhånd i en aftale om trainee-opholdet, som begge parter skriver under på. Fra august 2005 vil trainee-ordningen gælde for hele industri-/metalområdet ifølge en netop indgået aftale mellem Dansk Industri og Dansk metal.

På byggeriets område – inklusive vvs- og el-området – er der forhandlinger om indgåelse af en lignende aftale.

”Udvalget anbefaler at iværksætte en oplysningsindsats over for virksomhederne om denne mulighed og opfordrer i øvrigt arbejdsmarkedets parter til at kigge på mulighederne for at overenskomstdække områder, hvor der i øjeblikket ikke er indgået overenskomster for ungarbejdere.”

b. Forslag om mesterlære i erhvervsuddannelserne

Eleverne i erhvervsuddannelserne kan enten påbegynde uddannelsen i skole eller i praktik ved at indgå en uddannelsesaftale med en virksomhed. De fleste elever påbegynder uddannelsen på grundforløb på skole og starter derefter hovedforløbet med et praktikophold i virksomheden og fortsætter med vekslende mellem skole- og praktikophold. For at give praktisk orienterede unge bedre uddannelsesmuligheder foreslår udvalget, at der indføres en mere praktisk indgang til erhvervsuddannelserne efter en mesterlæremodel, hvor en større del af uddannelsen foregår i en virksomhed.

”Udvalget foreslår, at der etableres en mesterlæremodel, hvorefter eleven det første år af uddannelsen – via oplæring i en virksomhed – opnår kompetencer til at påbegynde hovedforløbsundervisningen. Oplæringen i virksomheden kan evt. suppleres med enkelte nødvendige grundforløbsselementer, som eleven kan tilegne sig på korte skoleophold i det første uddannelsesår.

Uddannelsesforløbet i mesterlæremodellen fastlægges i elevens personlige uddannelsesplan, som udformes og ajourføres i samarbejde mellem virksomheden, eleven og skolen, der stiller en kontaktlærer til rådighed for eleven – også i den indledende del af uddannelsen, som efter modellen primært foregår i virksomheden. Modellen rummer mulighed for, at der på passende tidspunkter i det første år foretages en evaluering (prøves/test) af eleven.

Forud for elevens påbegyndelse af hovedforløbet foretager skolen en helbedsvurdering af, om eleven har opnået de nødvendige kompetencer for at kunne gennemføre hele uddannelsen og opnå uddannelsesbevis. Der skal være mulighed for, at eleven kan nå uddannelsens slutmål. Dette forudsættes fortrinsvis at ske gennem mere intensiv undervisning i de ordinære skoleperioder i hovedforløbet.

Uddannelsen afsluttes med samme prøve/eksamen som for elever, der følger uddannelsen ad de eksisterende adgangsveje, således at de opnår den fulde erhvervskompetence på den pågældende uddannelse eller trin, hvis der er trin i uddannelsen. Det forudsættes også, at uddannelsesstiden er den samme som for elever ad de eksisterende adgangsveje.

Muligheden for at benytte mesterlæremodellen skal principielt gælde alle uddannelser, men med mulighed for at undtage uddannelser, der ikke egner sig til overvejende praktisk oplæring i en virksomhed. De faglige udvalg kan i enighed bestemme, hvilke uddannelser eller specialer der undtages.”

For eventuelle faktuelle spørgsmål:

Undervisningskonsulent Niels Glahn, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 56 99 (korte uddannelser)

Chefkonsulent Finn Togo, Undervisningsministeriet, telefon 33 95 48 31 (mesterlæreudvalget)